

COMMISSIE VOOR HET BANK- EN FINANCIEWEEZEN

Toezicht op de financiële informatie
en de markten voor financiële instrumenten

Studies en documenten : nr. 9

Juli 1999

Waarderingsregels

Doelstelling

In deze studie wordt een vergelijkende analyse gemaakt van de *informatie* die de vennootschappen uit de steekproef in de toelichting bij hun jaarrekening en/of geconsolideerde jaarrekening verstrekken onder de waarderingsregels en de consolidatiebeginselen.

Zes onderwerpen komen aan bod :

- de verwerking van consolidatieverschillen,
- de uitsluiting uit de consolidatiekring van dochters waarvan de betekenis te verwaarlozen is,
- de materiële vaste activa,
- de financiële vaste activa,
- de belastinglatenties,
- de conversiemethodes.

Methode

Elke onderneming moet de regels bepalen op grond waarvan zij haar jaarrekening opstelt, en die op voldoende nauwkeurige wijze samenvatten in de toelichting bij haar jaarrekening (cf. artikel 15 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 met betrekking tot de jaarrekening van de ondernemingen, en artikel 69, I van het koninklijk besluit van 6 maart 1990 op de geconsolideerde jaarrekening van de ondernemingen).

Wat die samenvatting van de waarderingsregels in de toelichting bij de jaarrekening zo interessant maakt, is dat de betrokken vennootschap daarin - als aanvulling bij de geldende normen - bijkomende informatie verstrekt.

Die bijkomende informatie betreft vooral de keuzes die de vennootschap maakt wanneer de referentienorm verschillende opties open laat, of de aanvullende en specifieke regels die ze toepast.

Deze studie handelt precies over die bijkomende informatie (over de 6 voornoemde onderwerpen). De vermelding daarvan is tekenend voor de zorg van een vennootschap om de lezers van haar rekeningen beter te informeren.

Wanneer de wettelijke of reglementaire teksten in de samenvatting van de waarderingsregels letterlijk worden overgenomen of worden geparafraseerd, wordt er dan ook van uitgegaan dat geen bijkomende informatie wordt verschaft.

Belangrijk is dat deze studie zich niet uitspreekt over de relevantie van de gekozen regels.

Steekproef

Deze studie is gebaseerd op de samenvattingen van de waarderingsregels die de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen (met uitzondering van de vastgoedbevaks en de NBB) hebben gepubliceerd in de toelichting bij hun jaarrekening en/of hun geconsolideerde jaarrekeningen op 31 december 1995 en 31 december 1997. In 1995 ging het om 43 vennootschappen, in 1997 om 51 vennootschappen.

Om de cijfers van 1995 en 1997 te kunnen vergelijken - te meer daar de Commissie er bepaalde vennootschappen toe heeft aangespoord om meer aandacht te besteden aan de inhoud van hun waarderingsregels - is een referentiegroep van 37 vennootschappen samengesteld die zowel in 1995 als in 1997 op de termijnmarkt waren genoteerd (hierna "de constante populatie" genoemd).

De lijst van de vennootschappen gaat als bijlage.

1. CONSOLIDATIEVERSCHILLEN

In essentie ontstaat een consolidatieverschil wanneer de prijs die wordt betaald voor de aankoop van een deelneming in een bepaalde vennootschap, verschilt van het overeenstemmende aandeel in het eigen vermogen van die vennootschap.

Dat verschil wordt op een specifieke manier geboekt. Krachtens artikel 51 van het voornoemde koninklijk besluit van 6 maart 1990 wordt zo'n verschil zoveel mogelijk toegerekend aan de actief- en passiefbestanddelen waarvan de waarde hoger of lager is dan hun boekhoudwaarde in de rekeningen van de dochteronderneming. Het verschil dat overblijft na die toerekening, wordt in de post "Consolidatieverschillen" van de geconsolideerde balans opgenomen, aan actiefzijde zo het verschil positief is (goodwill), aan passiefzijde zo het negatief is (badwill).

Op het aldus vastgestelde positieve consolidatieverschil worden - volgens een passend plan - afschrijvingen toegepast die in de resultatenrekening worden geboekt (artikel 52).

Bijgevolg kan de geconsolideerde jaarrekening van de moederonderneming sterk verschillen naargelang het oorspronkelijke verschil al dan niet aan de activa en passiva van de dochter wordt toegerekend, enerzijds, en in functie van de termijn waarover het positieve consolidatieverschil ten laste van de geconsolideerde resultatenrekening wordt afgeschreven, anderzijds.

Uit het louter lezen van de rekeningen kan men vaak moeilijk afleiden wat de moederonderneming terzake doet. De informatie die in de samenvatting van de waarderingsregels wordt verstrekt, is daarom bijzonder nuttig.

1.1. Toerekening van het verschil

Uit het onderzoek blijkt dat de **51 vennootschappen** uit de steekproef terzake als volgt te werk zijn gegaan in de toelichting bij hun geconsolideerde jaarrekening op 31 december 1997 :

- **32 vennootschappen** (63 %) geven duidelijk aan of ze de verschillen al dan niet toerekenen,
- **6 vennootschappen** (12 %) opteren voor een vage omschrijving die laat vermoeden dat ze die verschillen niet toerekenen (ze vermelden bijvoorbeeld dat het verschil tussen de prijs en het aandeel in het eigen vermogen wordt toegevoegd aan de goodwill), en
- **13 vennootschappen** (25 %) verstrekken terzake geen informatie.

Bij constante populatie (i.e. de 37 vennootschappen die zowel in 1995 als in 1997 deel uitmaakten van de bestudeerde groep) blijkt het aantal vennootschappen dat duidelijk vermeldt of ze de verschillen al dan niet toerekenen, te zijn gestegen van 23 in 1995 tot 27 in 1997. Het aantal vennootschappen dat terzake geen nuttige informatie verstrekt, is gedaald van 10 naar 9.

1.2. Afschrijving van het (resterende) positieve consolidatieverschil

Het onderzoek toont aan dat de **51 vennootschappen** uit de steekproef als volgt te werk zijn gegaan in de toelichting bij hun geconsolideerde jaarrekening op 31 december 1997 :

- **24 vennootschappen** (47 %) vermelden duidelijk de afschrijvingstermijn ;
- **18 vennootschappen** (35 %) vermelden weliswaar cijfers maar dan in combinatie met vage omschrijvingen (zoals “over het algemeen”, “met een maximale duur van x jaar”, “een afschrijvingspercentage van minimaal x %” of ook “de raad van bestuur behoudt zich het recht voor om het vermelde afschrijvingspercentage te wijzigen”) ;
- **9 vennootschappen** (18 %) geven geen informatie over het afschrijvingspercentage (omschrijvingen zoals “voorzichtig afgeschreven in functie van de vermoedelijke levensduur”), of vermelden zelfs helemaal niets.

Bij constante populatie blijkt het aantal vennootschappen dat het toegepaste afschrijvingspercentage duidelijk vermeldt, te zijn gestegen van 17 tot 21 ; het aantal vennootschappen dat niets vermeldt, is gedaald van 7 naar 5.

In de jaarbrochure 1997 hebben slechts **14 van de 51 vennootschappen** (27 %) vermeld dat de afschrijving lineair gebeurde (bij constante populatie is het aantal gestegen van 7 vennootschappen in 1995 tot 11 in 1997).

Tabel 1	TOEREKENING VAN HET VERSCHIL			AFSCHRIJVING VAN HET VERSCHIL (+)			
	A	B	C	I	II	III	IV
Bij constante populatie (37 vennootschappen)							
1997 aantal venn.	27	1	9	21	11	5	11
in %	73%	3%	24%	57%	30%	14%	30%
1995 aantal venn.	23	4	10	17	13	7	7
in %	62%	11%	27%	46%	35%	19%	19%
Totaal van 51 venn. - 1997							
aantal venn.	32	6	13	24	18	9	14
in %	63%	12%	25%	47%	35%	18%	27%

Bestemming van het verschil

- A vermeldt de gebruikte methode (toerekening van het verschil of niet)
- B gebruikt een omschrijving die doet vermoeden dat het verschil niet wordt toegerekend
- C verstrekt geen informatie

Afschrijving van het positieve verschil

- I duidelijke informatie over het afschrijvingspercentage
- II dubbelzinnige informatie
- III geen informatie
- IV vermeldt of de afschrijving al dan niet lineair gebeurt

2. UITSLUITING UIT DE CONSOLIDATIEKRING VAN DOCHTERS WAARVAN DE BETEKENIS TE VERWAARLOZEN IS

In beginsel worden de moederonderneming en al haar dochterondernemingen die zij controleert, in de consolidatie opgenomen (artikel 12 van het koninklijk besluit van 6 maart 1990). Niettemin mogen bepaalde dochters buiten de consolidatie worden gelaten (artikel 13 van datzelfde koninklijk besluit). Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer een dochter slechts van te verwaarlozen betekenis is en haar opneming in de consolidatie geen betekenis zou hebben voor de beoordeling van het geconsolideerde vermogen, de geconsolideerde financiële positie of het geconsolideerde resultaat (artikel 13, 1°).

Aangezien zowat elke onderneming een eigen definitie hanteert voor “te verwaarlozen betekenis”, is het voor de lezer van de jaarrekening nuttig te weten welke criteria de raad van bestuur van de betrokken onderneming terzake hanteert. Wanneer die criteria nauwkeurig zijn omschreven, biedt dat trouwens de garantie dat de mogelijkheid om dochters buiten de consolidatie te laten, consequent en objectief wordt benut.

Onderzoek van de consolidatiebeginselen die de **51 vennootschappen** uit de steekproef hebben vermeld in de toelichting bij hun geconsolideerde jaarrekening op 31 december 1997, toont aan dat :

- **18 vennootschappen (35 %)** duidelijke en meetbare criteria vermelden op basis waarvan een dochter al dan niet wordt geacht van te verwaarlozen betekenis te zijn (bv. : “Een dochter wordt geacht relevant te zijn wanneer zij voldoet aan alle hierna vermelde criteria : balanstotaal van meer dan X BEF, eigen vermogen van meer dan Y BEF, omzet van meer dan Z BEF”);
- **9 vennootschappen (18 %)** terzake geen informatie verstrekken en ook niet vermelden dat dochters om die reden worden uitgesloten ;
- **24 vennootschappen (47 %)** inderdaad dochters uit de consolidatie laten, zonder echter de criteria te vermelden op basis waarvan zij die beslissing hebben genomen (vaak wordt dan de reglementaire tekst letterlijk overgenomen). Soms vermelden ze zelfs helemaal niets.

Tabel 2	1997	A	B	C
Totaal van 51 vennootschappen				
aantal vennootschappen		18	24	9
in %		35%	47%	18%

A duidelijke vermelding van de uitsluitingscriteria.

B er worden om die reden vennootschappen uit de consolidatie weggelaten, maar ofwel worden de uitsluitingscriteria niet vermeldt, ofwel wordt enkel een “literaire” aanwijzing gegeven (verwijzing naar de verwaarloosbare betekenis).

C geen enkele algemene vermelding terzake, maar ook geen uitsluiting om die reden.

3. MATERIËLE VASTE ACTIVA

Wat de materiële vaste activa betreft, biedt de wetgeving verschillende opties. Over het algemeen resulteren die in een ad hoc vermelding in de toelichting (cf. bv. de artikelen 22 en 22bis van het voornoemde koninklijk besluit van 8 oktober 1976).

Voor de analyse van de jaarrekeningen zijn niet alleen die verplichte vermeldingen nuttig, maar ook de informatie over het afschrijvingsbeleid inzake materiële vaste activa. In dat verband zijn twee aspecten onderzocht : vermeldt de vennootschap duidelijk de gehanteerde afschrijvingspercentages ? gebeurt de afschrijving lineair of degressief ?

Vaak is het zo dat de informatie met betrekking tot een bepaald thema uitsluitend in de jaarrekening of in de geconsolideerde jaarrekening wordt vermeld. Voor het aspect “materiële vaste activa” werd echter zowel naar de jaarrekeningen als naar de geconsolideerde jaarrekeningen (1995 en 1997) gekeken.

Als regel geldt dat de consoliderende vennootschap voor haar geconsolideerde jaarrekening dezelfde waarderingsregels toepast als voor haar jaarrekening (artikel 37, eerste lid van het koninklijk besluit van 6 maart 1990).

Het zou echter nuttig zijn indien expliciet zou worden vermeld of - voor een bepaalde waarderingsregel - effectief naar de statutaire jaarrekening moet worden teruggegrepen. Idealiter zou trouwens in de jaarrekening én in de geconsolideerde jaarrekening even duidelijke informatie worden verstrekt. Inzake materiële vaste activa is die informatie nog veel nuttiger omdat het afschrijvingsbeleid in de jaarrekening vaak afwijkt van het afschrijvingsbeleid in de geconsolideerde jaarrekening.

Er kan ook een probleem rijzen wanneer de toelichting bij de jaarrekening (en dus ook de samenvatting van de waarderingsregels) - met toepassing van artikel 80bis van de vennootschapswet - niet in de jaarbrochure wordt opgenomen.

Jammer genoeg vermelden tal van vennootschappen noch in hun geconsolideerde jaarrekening, noch in hun jaarrekening informatie over de onderzochte punten :

- wat de jaarbrochures 1997 betreft, blijken **13 van de 51 vennootschappen** (25 %) noch in de toelichting bij hun geconsolideerde jaarrekening, noch in de toelichting bij hun jaarrekening informatie te verstrekken over de afschrijvingspercentages die zij toepassen. Bij de 37 vennootschappen van de constante populatie daalde dat aantal van 12 vennootschappen in 1995 (32 %) naar 9 in 1997 (24 %) ;
- **9 van de 51 vennootschappen** (18 %) blijken in 1997 noch in de toelichting bij hun geconsolideerde jaarrekening, noch in de toelichting bij hun jaarrekening informatie te verstrekken over de afschrijvingsmethode die zij toepassen (lineair of degressief). Bij constante populatie daalde het percentage van 24 % in 1995 naar 19 % in 1997.

3.1. Lineair of degressief

Meestal wordt in de samenvatting van de waarderingsregels duidelijk vermeld voor welke afschrijvingsmethode - lineair of degressief - is geopteerd.

- **30 van de 51 vennootschappen** (= 59 %) vermeldden in 1997 de afschrijvingsmethode in de regels die zij toepasten voor hun geconsolideerde jaarrekening ; **35 van de 51 vennootschappen** (= 69 %) vermeldden de gebruikte methode in de toelichting bij hun jaarrekening ;

- Bij de 37 vennootschappen van de constante populatie was in 1997 een lichte verbetering merkbaar tegenover 1995 : het percentage vennootschappen dat terzake voldoende duidelijke informatie geeft in de geconsolideerde jaarrekening, steeg van 43 % tot 59 % ; voor de jaarrekening bleef dit percentage gehandhaafd op 65 %.

3.2. Afschrijvingspercentages

Uit onderzoek blijkt dat de vennootschappen uit de steekproef in 3 groepen kunnen worden onderverdeeld :

- enerzijds, de vennootschappen die de toegepaste afschrijvingspercentages **duidelijk vermelden** per betrokken actiefbestanddeel :
 - **19 van de 51 vennootschappen** (37 %) deden dat in 1997 in hun geconsolideerde jaarrekening (bij de 37 vennootschappen van de constante populatie steeg het percentage van 27 % in 1995 tot 46 % in 1997) ;
 - **28 van de 51 vennootschappen** (55 %) deden dat in 1997 in hun jaarrekening (bij de 37 vennootschappen van de constante populatie bedroeg het percentage zowel in 1995 als in 1997 54 %) ;
- anderzijds, enkele vennootschappen **die wel cijfers geven maar dan minder nauwkeurige** (bv. : ze vermelden voor een bepaald actief een vork waarbinnen het afschrijvingspercentage zich situeert, bv. tussen 5 en 15 jaar) :
 - **12 van de 51 vennootschappen** (24 %) deden dat in 1997 in hun geconsolideerde jaarrekening (bij de 37 vennootschappen van de constante populatie daalde het percentage van 24 % in 1995 naar 22 % in 1997) ;
 - **3 van de 51 vennootschappen** (6 %) deden dat in 1997 in hun jaarrekening ;
- tot slot de vennootschappen die terzake de grootste inspanning zouden moeten leveren, namelijk **de vennootschappen die geen cijfergegevens verstrekken** (meestal beperken ze zich tot een aanwijzing van het type “in functie van de levensduur van de activa”):
 - **20 van de 51 vennootschappen** (39 %) deden dat in 1997 in hun geconsolideerde jaarrekening (bij de 37 vennootschappen van de constante populatie daalde het percentage van 49 % in 1995 naar 32 % in 1997) ;
 - **20 van de 51 vennootschappen** (39 %) deden dat in 1997 in hun jaarrekening.

Er moet worden opgemerkt dat 13 vennootschappen terzake geen informatie verstrekken, noch in hun jaarrekening, noch in hun geconsolideerde jaarrekening.

Tabel 3		GECONSOLIDEERDE JAARREKENING			STATUTAIRE JAARREKENING			ZWAKKERE			
		L/D	Afschrijvingspercentage			L/D	Afschrijvingspercentage			L/D	C
		A	B	C	A	B	C				
Bij constante populatie (37 vennootschappen)											
1997	aantal vennootschappen	22	17	8	12	24	20	2	15	7	9
	in %	59%	46%	22%	32%	65%	54%	5%	41%	19%	24%
1995	aantal vennootschappen	16	10	9	18	24	20	1	16	9	12
	in %	43%	27%	24%	49%	65%	54%	3%	43%	24%	32%
Totaal van 51 vennootschappen - 1997											
	aantal vennootschappen	30	19	12	20	35	28	3	20	9	13
	in %	59%	37%	24%	39%	69%	55%	6%	39%	18%	25%

Kolommen L/D : het aantal vennootschappen dat de toegepaste methode duidelijk vermeldt (lineair of degressief)

Kolommen afschrijvingspercentages

A Duidelijke vermelding van de percentages

B Dubbelzinnige vermelding van de percentages

C Geen vermelding van de percentages

Kolommen over de zwakkere vennootschappen : vennootschappen die - noch in hun jaarrekening, noch in hun geconsolideerde jaarrekening - informatie verstrekken over de toegepaste methode (lineair/degressief) of de afschrijvingspercentages (kolom C).

4. FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Rekening houdend met de consolidatieregels, heeft dit onderzoek enkel betrekking op de waarderingsregels die gelden voor de jaarrekeningen. Er wordt meer in het bijzonder aandacht besteed aan de waarderingsregels voor deelnemingen.

Informatief hebben die specifieke waarderingsregels een toegevoegde waarde ten opzichte van de artikelen 18, eerste en tweede lid, 29, §§ 2 en 3 en artikel 34 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976.

Volgende aspecten komen daarbij aan bod : 1) de verwerking van aanschaffingskosten, 2) de jaarlijkse waardering van deelnemingen ; 3) de mogelijkheid om tot herwaarderingen over te gaan ; 4) de toerekening van realisatiemeerwaarden en -minderwaarden.

4.1. Verwerking van aanschaffingskosten

Krachtens artikel 29, § 3 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 mogen de bijkomende kosten met betrekking tot het aanschaffen van financiële vaste activa en van geldbeleggingen ten laste worden genomen van de resultatenrekening van het boekjaar in de loop waarvan ze werden aangegaan. Krachtens artikel 21 van datzelfde koninklijk besluit mogen ze ook worden toegevoegd aan de aanschaffingswaarde van de effecten waarop ze betrekking hebben.

Wat de rekeningen op 31 december 1997 betreft, gaven **31 van de 51 vennootschappen** (61 %) nauwkeurig aan of ze die kosten onder de activa dan wel in de resultatenrekening hadden geboekt¹. De **20 andere vennootschappen** (39 %) verstrekten daarover geen informatie.

Bij constante populatie blijkt het aantal vennootschappen dat de gemaakte keuze nauwkeurig vermeldde, te zijn gestegen van 19 (51 %) in 1995 tot 23 (62 %) in 1997.

4.2. Waardering van deelnemingen

Artikel 29, § 2 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 bepaalt dat voor de financiële vaste activa tot waardevermindering wordt overgegaan ingeval van duurzame minderwaarde of ontwaarding, verantwoord door de toestand, de rendabiliteit of de vooruitzichten van de vennootschap waarin de deelnemingen of de aandelen worden aangehouden. De toepassing van die bepaling impliceert dat elke vennootschap één of meer criteria uitwerkt voor de waardering van haar deelnemingen. Welke criteria? Hoe worden ze toegepast? Wanneer wordt een waardevermindering duurzaam? Idealiter zou op die vragen een aantal antwoorden moeten worden verstrekt onder de waarderingsregels.

Onderzoek van de samenvatting van de waarderingsregels in de toelichting bij de jaarrekeningen op 31 december 1997 toont aan dat van de **51 vennootschappen** uit de steekproef:

- slechts **21 vennootschappen** (of 41 %) de door hen gebruikte waarderingscriteria en -methodes voldoende duidelijk vermelden;
- **26 vennootschappen** (of 51 %) één of meer criteria vermelden, maar daarbij zo'n voorbehoud formuleren dat de lezer niet met voldoende zekerheid kan weten hoe de deelnemingen precies worden gewaardeerd (zo worden formules gebruikt als "onder meer dat criterium", "geraamde waarde of rendementswaarde" (zonder die concepten te definiëren), "netto-actief gecorrigeerd voor latente meer- of minderwaarden" (zonder te vermelden hoe die laatste worden geraamd), "de raad van bestuur kan, van geval tot geval, afwijken van de gedefinieerde criteria", ...);
- **4 vennootschappen** (8 %) geen enkel criterium vermelden (gewoonlijk beperken ze zich tot het letterlijk overnemen van de reglementaire bepalingen).

Bovendien vermelden slechts **5 van de 51 vennootschappen** uit de steekproef (min of meer duidelijk) hoe zij het duurzame karakter van de minderwaarde of de ontwaarding hebben beoordeeld.

Tussen 1995 en 1997 kon terzake geen noemenswaardige evolutie worden opgetekend.

4.3. Mogelijkheid om tot herwaarderingen over te gaan

De mogelijkheid om financiële vaste activa te herwaarderen, zit vervat in artikel 34 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976.

Bijgevolg hoeven de vennootschappen bij hun waarderingsregels niet te vermelden wat zij terzake doen.

Toch blijken - na onderzoek - van de **51 vennootschappen** uit de steekproef voor 1997:

- **10 vennootschappen** (20 %) duidelijk te stellen dat zij de financiële vaste activa in beginsel nooit herwaarderen of dat zij dat daadwerkelijk ook nooit hebben gedaan;

¹ In casu boekten 23 vennootschappen de kosten in de resultatenrekening, terwijl 8 vennootschappen ze onder de activa boekten.

- **8 vennootschappen** (16 %) zich het recht voor te behouden om de financiële vaste activa toch te herwaarderen ;
- **33 vennootschappen** (65 %) terzake absoluut geen informatie te verstrekken.

Tussen 1995 en 1997 kon terzake geen noemenswaardige evolutie worden vastgesteld.

4.4. Afzonderlijke waardering (artikel 18 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976)

De vraag rijst of de afzonderlijke waardering van de financiële vaste activa zo ver wordt door-gedreven dat een onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende pakketten die van hetzelfde effect worden gekocht (op verschillende data of tegen verschillende prijzen). Indien een onderneming die pakketten inderdaad afzonderlijk waardeert, zal zij de verkoopverrichtingen met betrekking tot die effecten volgens een gekozen methode (bv. de FIFO-methode) moeten toerekenen aan één of ander pakket. Daaruit vloeit voort dat het resultaat van een verkoopverrichtingen (meer- of minderwaarde) kan verschillen in functie van het pakket waaraan de verkoop wordt toegerekend. De gekozen methode kan het jaarresultaat van de onderneming dus beïnvloeden.

Voor 1997 hebben slechts **5 vennootschappen** uit de steekproef aan dat punt aandacht besteed in de samenvatting van hun waarderingsregels, wat werkelijk weinig is.

4.5. Algemene analyse

Het is interessant te noteren dat - voor 1997 - **11 van de 51 vennootschappen** uit de steekproef (26 %) **totaal geen nuttige informatie verstrekken** over de eerste 3 onderwerpen (toerekening van de kosten, waardering van deelnemingen en herwaarderingsregels).

Tabel 4		Kosten		Waarderingscriteria				Herwaardering			Indiv- duali- sering	Zwakkere
		1	2	a	b	c	d	i	ii	iii		
Bij constante populatie (37 vennootschappen)												
1997 aantal venn.		23	14	13	20	4	2	9	4	24	2	7
in %		62%	38%	35%	54%	11%	5%	24%	11%	65%	5%	19%
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>												
1995 aantal venn.		19	18	14	19	4	1	8	5	24	4	7
in %		51%	49%	38%	51%	11%	3%	22%	14%	65%	11%	19%
Totaal van 51 vennootschappen - 1997												
aantal venn.		31	20	21	26	4	5	10	8	33	5	11
in %		61%	39%	41%	51%	8%	10%	20%	16%	65%	10%	26%

1. Verwerking van de aanschaffingskosten

1. vermeldt of ze onder de activa (A) dan wel in de resultatenrekening (R) worden geboekt
2. geen enkele vermelding

2. Waarderingscriteria

- a. vermeldt één of meer precieze criteria
- b. vermeldt de criteria/methodes, maar in vage bewoordingen
- c. vermeldt de criteria/methodes niet
- d. vermeldt hoe het duurzame karakter moet worden beoordeeld

3.

Herwaardering

- i. bevestigt het nooit te doen of gedaan te hebben
 - ii. vermeldt dat ze het zou kunnen doen
 - iii. geen enkele aanwijzing
4. Individualisering van de waardering (per pakket of algemeen) : aantal vennootschappen die er gewag van maken
5. Zwak = geen enkele aanwijzing over de eerste drie onderwerpen

5. De informatie over de belastinglatenties in de geconsolideerde waarderingsregels

5.1. De regels inzake belastinglatenties opgenomen in het koninklijk besluit van 6 maart 1990 en de 7de Richtlijn

Alvorens de informatie over belastinglatenties te bespreken die de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen verstrekken, wordt een overzicht gegeven van de regels inzake belastinglatenties die zijn opgenomen in het koninklijk besluit van 6 maart 1990 en in de 7de Richtlijn.

Artikel 40 van het koninklijk besluit van 6 maart 1990, waarvan het eerste lid quasi woordelijk de tekst van artikel 29, 4. van de 7de Richtlijn overneemt, bepaalt :

“In de geconsolideerde balans en resultatenrekening wordt rekening gehouden met het verschil dat bij de consolidatie blijkt tussen de aan het boekjaar en de vorige boekjaren toe te rekenen belastingen en de met betrekking tot deze boekjaren betaalde of nog te betalen² belastingen, voor zover mag worden aangenomen dat daaruit voor één van de geconsolideerde ondernemingen in de afzienbare toekomst inderdaad kosten zullen voortvloeien.

De belastinglatenties worden aan passiefzijde van de geconsolideerde balans geboekt in een afzonderlijke post IX.B. “Uitgestelde belastingen en belastinglatenties”.

Artikel 69, XIV, D van het koninklijk besluit van 6 maart 1990 bepaalt welke informatie er in de toelichting bij de geconsolideerde rekeningen dient te worden gegeven met betrekking tot de belastingen. Punt 1 hiervan herneemt quasi letterlijk het begin van artikel 34, 11. van de 7de Richtlijn. De op te nemen informatie betreft :

“ Wat de belastingen op het resultaat betreft (post X) :

- 1. het verschil tussen de aan de geconsolideerde resultatenrekening van het boekjaar en de vorige boekjaren toegerekende belastingen en de voor die boekjaren reeds betaalde of nog te betalen belastingen³, voor zover dit verschil van belang is met het oog op de in de toekomst te betalen belasting ;*

[...]”

Artikel 34, 11. in fine van de 7de Richtlijn voegt aan de voornoemde tekst nog de volgende zin toe : *“Dit bedrag kan eveneens gecumuleerd op de geconsolideerde balans worden opgenomen in een afzonderlijke post die dienovereenkomstig wordt omschreven.”*

Onder meer uit het feit dat deze zin niet is overgenomen in het koninklijk besluit van 6 maart 1990 wordt vaak afgeleid dat de Belgische reglementering⁴ niet toelaat dat actieve belastinglatenties op de geconsolideerde balans tot uitdrukking worden gebracht.

Er zijn evenwel ook auteurs die verdedigen dat het koninklijk besluit van 6 maart 1990 niet uitdrukkelijk verbiedt dat actieve belastinglatenties tot uitdrukking worden gebracht. Volgens hen is de uitdrukking van actieve belastinglatenties dan ook mogelijk mits men het voorzichtigheidsbeginsel respecteert.

Het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 6 maart 1990 stelt onder de titel *“Verrekening van de passieve belastinglatenties”* :

² De 7de Richtlijn heeft het hier over betaalde of opgelegde belastingen.

³ De 7de Richtlijn heeft het hier over betaalde of opgelegde belastingen.

⁴ Behoudens afwijking toegestaan bijvoorbeeld door de CBF voor de portefeuillemaatschappijen.

“[...] Het begrip “belastinglatentie”, de mate waarin daarmee rekening moet worden gehouden en de wijze waarop de belastinglatenties in de financiële staten moeten worden verwerkt, geven aanleiding tot doctrinale controverses. Daarom beperkt het besluit er zich toe in de huidige stand van zaken de tekst van de richtlijn ter zake over te nemen. Het komt de Commissie voor Boekhoudkundige Normen toe in het kader van de taak haar toegewezen door artikel 14 van de wet van 17 juli 1975, terzake de beginselen van een regelmatige boekhouding progressief te ontwikkelen gelet o.m. op hetgeen in het buitenland zal tot stand komen.”

5.2. IAS 12 “Income Taxes” en de overeenstemming met de jaarrekeningenrichtlijnen

Recentelijk werden er internationaal wel een aantal regels ontwikkeld inzake belastinglatenties. Zo werd in oktober 1996 de herziene IAS nr. 12 “Income Taxes” gepubliceerd⁵.

Bij gebrek aan een omstandig Belgisch kader voor het boeken van belastinglatenties en rekening houdend met het feit dat de in het koninklijk besluit van 6 maart 1990 opgenomen bepalingen inzake belastinglatenties voor een belangrijk gedeelte⁶ quasi letterlijk zijn overgenomen uit de 7de Richtlijn, lijkt het nuttig om hier kort in te gaan op het “Onderzoek naar de overeenstemming tussen IAS 12 en de Europese jaarrekeningenrichtlijnen” uitgevoerd door het “Contactcomité Richtlijnen jaarrekeningenrecht”⁷. Het Contactcomité formuleert in dit document een aantal bedenkingen. We vatten ze hierna kort samen.

IAS 12 legt het boeken van actieve belastinglatenties op. Het Contactcomité wijst erop dat het voorzichtigheidsbeginsel gerespecteerd moet blijven bij het boeken van actieve belastinglatenties. Actieve belastinglatenties kunnen volgens het Comité enkel worden verantwoord als er geen redelijke twijfel bestaat dat er in de toekomst fiscale winst wordt behaald.

In de tweede plaats gaat het Contactcomité in op de waarschijnlijkheid van de passieve belastinglatenties. Deze latenties moeten aan een waarschijnlijkheidstest onderworpen worden. Er zou een conflict met de jaarrekeningenrichtlijnen kunnen ontstaan wanneer passieve belastinglatenties of voorzieningen voor belastingen worden opgenomen voor belastbare tijdelijke verschillen ten aanzien waarvan het niet waarschijnlijk is dat er in de toekomst ook een verschuldigde belasting zal ontstaan.

Het Contactcomité gaat ten laatste in op de voorstelling in de balans van de belastinglatenties. Het komt tot de conclusie dat actieve belastinglatenties in principe onder de vlottende activa moeten worden geboekt.

5.3. Welke informatie over belastinglatenties nemen de bestudeerde ondernemingen op in de geconsolideerde waarderingsregels ?

5.3.1. Is er een waarderingsregel met betrekking tot het boeken van belastinglatenties opgenomen ?

In de eerste plaats werd onderzocht hoeveel van de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen in de waarderingsregels (of eventueel in de consolidatieregels) informatie

⁵ Daarnaast is er bijvoorbeeld ook Amerikaanse FAS 109 die dateert van februari 1992.

⁶ Met uitzondering van artikel 34, 11. in fine van de 7de Richtlijn, cf. supra.

⁷ Onderzoek uitgevoerd door het “Contactcomité Richtlijnen jaarrekeningenrecht” van het Directoraat-Generaal XV, Interne Markt en Financiële Diensten van de Europese Commissie. Het document vermeldt dat het gaat om een document voor intern gebruik door de diensten van de Europese Commissie, dat niet mag worden beschouwd als een officiële standpuntbepaling van de Europese Commissie.

opgenomen hebben over het boeken van belastinglatenties. Te meer daar er geen omstandige Belgische regels bestaan voor het boeken van belastinglatenties is het belangrijk dat de vennootschappen informatie geven over de methodes die ze volgen voor het bepalen en het boeken van de belastinglatenties.

Tab. 5 : Aantal vennootschappen dat een waarderingsregel opneemt m.b.t. de latente belastingen				
	1997		1995	
	aantal	% populatie	aantal	% populatie
Totale populatie termijnmarkt	24	47%	20	47%
Constance populatie (37)	18	49%	17	46%

In de jaarbrochure 1997 namen slechts 24 van de 51 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen (of 47%) een waarderingsregel op over de belastinglatenties. Dit percentage is dus zeker nog voor verbetering vatbaar⁸. Ook in 1995 namen 47% van de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen een waarderingsregel over belastinglatenties op. Er waren toen weliswaar maar 43 vennootschappen genoteerd op de termijnmarkt.

Als men 1995 met 1997 vergelijkt bij constante populatie (dat wil zeggen enkel rekening houdend met de vennootschappen die zowel in 1995 als in 1997 op de termijnmarkt genoteerd waren), dan blijkt er weinig evolutie. In 1995 namen 17 van de 37 vennootschappen (46%) een waarderingsregel over belastinglatenties op. In 1997 waren dat er 18.

De uitvoerigheid van de opgenomen waarderingsregel verschilt evenwel vrij sterk van vennootschap tot vennootschap. Daarop wordt hierna verder ingegaan.

5.3.2. Vermelden de vennootschappen of ze de resultaatmethode of de balansmethode toepassen ?

Vooreerst wordt onderzocht of er in de waarderingsregel over belastinglatenties wordt vermeld met welke verschillen de groep rekening heeft gehouden voor het bepalen van de belastinglatenties. Men onderscheidt twee benaderingswijzen. Bij de eerste baseert men zich op de tijdelijke verschillen tussen de fiscale winst, enerzijds, en de winst zoals die blijkt uit de jaarrekening, anderzijds. Deze methode wordt de “**resultaatmethode**” genoemd. Bij de tweede benaderingswijze - “**balansmethode**”⁹ genoemd - gaat men voor de berekening van de belastinglatenties uit van de verschillen tussen de fiscale en de boekhoudkundige waarde van actief- en passiefposten. Deze twee methodes leiden niet noodzakelijk tot hetzelfde resultaat¹⁰.

⁸ Uit een onderzoek van 109 geconsolideerde rekeningen betreffende het boekjaar 1994 (totaal van het aantal neergelegde rekeningen op het ogenblik van de studie) blijkt dat er toen slechts 10% van de onderzochte ondernemingen informatie gaven over de werkwijzen gevolgd voor het boeken van belastinglatenties (C. Van Wymeersch, B. Cléda en J.-P. Servais, Comptes consolidés: un bilan en demi-teintes, Tendances review, februari 1998).

⁹ IAS 12 voorziet enkel in het gebruik van de balansmethode.

¹⁰ In sommige gevallen kunnen de verschillen evenwel beperkt of zelfs onbestaande zijn.

Tab. 6 : Aantal vennootschappen dat informatie verschaft over het gebruik van de balans- of de resultaatmethode					
		Totale populatie termijnmarkt		Constante populatie	
		aantal	% venn. met waarderingsregel	aantal	% venn. met waarderingsregel
1997	balansmethode	5	21%	3	17%
	resultaatmethode	11	46%	9	50%
1995	balansmethode	1	5%	1	6%
	resultaatmethode	11	55%	10	59%

In 1997 werd informatie over de gehanteerde methode teruggevonden bij slechts 16¹¹ van de 51 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen of, met andere woorden, bij 67 % van de 24 vennootschappen die een waarderingsregel opnamen voor de belastinglatenties (in 1995 : 12 van de 43 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen en 60 % van de vennootschappen die een waarderingsregel opnamen).

In 1997 vermeldden 5 vennootschappen dat ze de balansmethode gebruiken en 11 dat ze de resultaatmethode gebruikten.

5.3.3. Vermelden de vennootschappen de tijdschhorizon waarvoor ze de belastinglatenties berekenen ?

Vervolgens wordt onderzocht of de vennootschappen aangeven of ze de belastinglatenties op basis van de “uitgebreide berekeningsmethode” of de “beperkte berekeningsmethode” hebben bepaald.

Bij toepassing van de **uitgebreide berekeningsmethode**¹² (calcul global, comprehensive application) houdt men rekening met alle verschillen die belastinglatenties veroorzaken, ongeacht het ogenblik waarop de verschillen omkeren en aldus de belasting verschuldigd wordt of de belastingbesparing gerealiseerd wordt.

Bij toepassing van de **beperkte berekeningsmethode** (calcul partiel, partial application) wordt enkel rekening gehouden met de verschillen die binnen een zekere termijn zullen omkeren en aldus aanleiding geven tot een belastingschuld of een belastingbesparing. Volgens deze methode dient men dus geen rekening te houden met verschillen die pas op lange termijn omdraaien of met verschillen die zich regelmatig hernieuwen. Wat het aspect regelmatige hernieuwing betreft, gaat men er vanuit dat wanneer een onderneming een zeker activiteitsniveau handhaaft, er een harde kern aan verschillen ontstaat die steeds weer worden hernieuwd.

In 1997 gaven 14 van de 51 op de termijnmarkt genoteerde ondernemingen aan of ze de uitgebreide of de beperkte methode gebruikten¹³. Dat is 58 % van de ondernemingen die een waarderingsregel voor belastinglatenties opnamen. In 1995 bedroeg dit percentage 55 %.

In tabel 3 worden deze gegevens verder gedetailleerd. De percentages in die tabel geven aan hoe de verdeling is tussen gebruik van de beperkte methode en de uitgebreide methode bij de vennootschappen die hierover informatie geven.

¹¹ 5 balansmethode en 11 resultaatmethode.

¹² De IAS 12 schrijft het gebruik van de uitgebreide methode voor.

¹³ De vermelding in de waarderingsregels dat de vennootschap voor alle verschillen belastinglatenties boekt, werd als het gebruik van de uitgebreide methode geïnterpreteerd.

In 1997 vermeldden 9 ondernemingen (64 % van de ondernemingen die terzake een waarderingsregel opnamen) dat ze de uitgebreide methode gebruikten, terwijl 5 ondernemingen melding maakten van het gebruik van de beperkte berekeningsmethode.

Uit een vergelijking van 1995 met 1997 op basis van constante populatie blijkt dat de situatie quasi stabiel bleef.

Tab. 7 : Aantal vennootschappen dat informatie verschaft over de tijdshorizon waarvoor de latente belastingen worden berekend					
		Totale populatie termijnmarkt		Constante populatie	
		aantal	% venn. met waarderingsregel terzake	aantal	% venn. met waarderingsregel terzake
1997	uitgebr. berekening	9	64%	7	64%
	beperkte berekening	5	36%	4	36%
1995	uitgebr. berekening	8	73%	7	70%
	beperkte berekening	3	27%	3	30%

5.3.4. Vermelden de vennootschappen welke overdrachtsmethode ze gebruiken ?

Vervolgens wordt onderzocht of de vennootschappen in hun waarderingsregels informatie geven over de gehanteerde belastingvoet.

Men onderscheidt twee methodes, namelijk de methode van de variabele overdracht en de methode van de vaste overdracht.

De **methode van de variabele overdracht**¹⁴ (report variable, liability method) houdt in dat de belastinglatenties berekend worden op basis van de belastingvoet die op het einde van elk boekjaar geldig is. De bedoeling is in feite om de belastingvoet te gebruiken die van toepassing zal zijn op het ogenblik dat de belastinglatenties zich zullen realiseren. Aangezien deze belastingvoet meestal nog niet gekend is, baseert men zich dus vaak op de bij het afsluiten van het boekjaar gekende belastingvoet. Deze methode houdt eveneens in dat men voordien berekende belastinglatenties die blijven verder bestaan, eventueel aanpast als het belastingregime wijzigt.

De **methode van de vaste overdracht** (report fixe, deferral method) houdt in dat de belastinglatenties berekend worden op basis van de belastingvoet die geldt in het boekjaar waarin de latente belasting ontstaat. De belastinglatenties worden niet gewijzigd bij een latere wijziging van de belastingvoet.

Tab. 8: Aantal vennootschappen dat informatie verschaft over de gehanteerde overdrachtsmethode					
		Totale populatie termijnmarkt		Constante populatie	
		aantal	%	aantal	%
1997	variabele overdracht	11	46%	10	56%
	vaste overdracht	0	0%	0	0%
1995	variabele overdracht	10	50%	9	45%
	vaste overdracht	0	0%	0	0%

¹⁴ Deze methode wordt voorgeschreven door IAS 12.

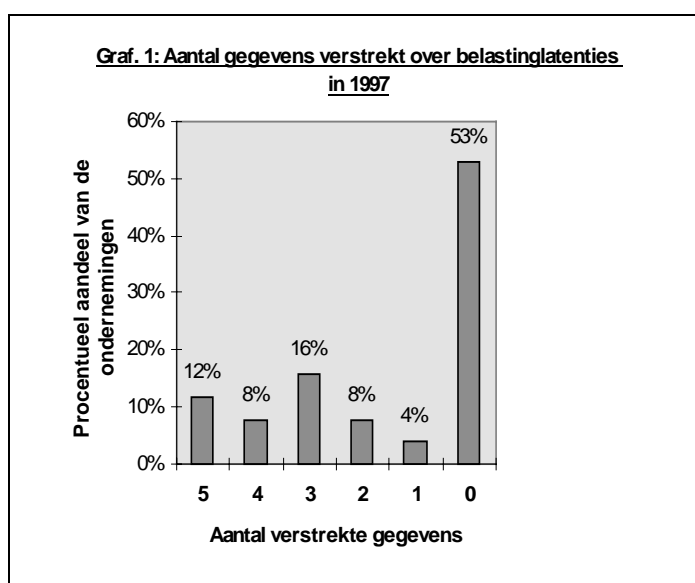
Uit het onderzoek blijkt dat geen enkele vennootschap melding maakt van het gebruik van de methode van de vaste overdracht. Dit ligt dus volledig in de lijn van wat er door de internationale normen voorgeschreven wordt. In 1997 maakten 11 vennootschappen (46% van de vennootschappen die een waarderingsregel over belastinglatenties opnemen) melding van het gebruik van de methode van de variabele overdracht. In 1995 waren er dat 10 (50%).

Sommige vennootschappen vermelden in hun waarderingsregels wel welke belastingvoet ze gebruiken, maar het is niet steeds duidelijk of de voorheen ontstane belastinglatenties aangepast worden bij een eventuele aanpassing van het belastingregime.

5.3.5. Geven de vennootschappen informatie over de verwerking van actieve belastinglatenties ?

Er wordt eveneens nagegaan of de vennootschappen genoteerd op de termijnmarkt informatie geven over de verwerking van actieve belastinglatenties. Deze informatie kan verschillende vormen aannemen : vermelding dat actieve belastinglatenties desgevallend op de balans worden geboekt; vermelding dat ze niet op de balans worden geboekt, vermelding dat er met actieve belastinglatenties rekening wordt gehouden in de mate dat er passieve latenties aanwezig zijn, ... In 1997 waren er 11 van de 51 vennootschappen die hierover informatie gaven of 46 % van de vennootschappen die een waarderingsregel opnamen, tegenover 8 in 1995 (40 %). Als we de resultaten vergelijken bij constante populatie, dan stellen we vast dat zowel in 1995 als in 1997 8 vennootschappen hierover informatie gaven.

Tab. 9 : Aantal vennootschappen dat informatie opneemt in de waarderingsregels over actieve belastinglatenties				
	1997		1995	
	aantal	% venn. met waarderingsregel	aantal	% venn. met waarderingsregel
Totale populatie termijnmarkt	11	46%	8	40%
Constante populatie (37)	8	44%	8	47%

5.4. Besluit i.v.m. belastinglatenties

Zoals blijkt uit grafiek 1 gaven meer dan de helft (53%) van de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen geen informatie over de verwerking van belastinglatenties, in de waarderings- of consolidatieregels opgenomen hun jaarbrochure over 1997. Er is hier dus nog een aanzienlijke verbetering mogelijk

Slechts zes (12%) van de onderzochte ondernemingen behaalden de maximale score voor hun jaarbrochure van 1997. Deze maximale score wordt behaald als een onderneming [1] een waarderingsregel opneemt betreffende belastinglatenties en in die waarderingsregel, [2] aangeeft of ze de balans- of resultaatmethode gebruikt, [3] informatie geeft betreffende de gehanteerde tijdshorizon (gebruik van de uitgebreide berekeningsmethode of de beperkte berekeningsmethode), [4] informatie geeft betreffende de overdrachtmethode (variabele of vaste overdracht) en [5] vermeldt hoe ze actieve latencies verwerkt.

Slechts 36% van de ondernemingen behaalt een score van 3 of meer. Ook hier is er dus nog een aanzienlijke verbetering mogelijk.

Tenslotte wordt slechts een zeer kleine verbetering vastgesteld bij een vergelijking van 1997 met 1995.

6. De informatie over de omrekeningsmethodes opgenomen in de geconsolideerde waarderingsregels

6.1. Inleiding

De bedoeling van dit deel is een onderzoek te voeren naar de informatie over de gehanteerde omrekeningsmethodes die worden vermeld in de waarderingsregels bij de geconsolideerde rekeningen.

Deze studie gaat niet in op de informatie over de methodes die worden gehanteerd voor de omrekening van de jaarrekeningen van buitenlandse ondernemingen¹⁵, noodzakelijk voor de opname ervan in de geconsolideerde rekeningen van de Belgische op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen.

Daarentegen werd de informatie onderzocht die wordt gegeven over de omrekening van de tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in deviezen ten behoeve van hun opname in de jaarrekening.

De in verschillende valuta's uitgedrukte bestanddelen van de jaarrekening moeten noodzakelijkerwijze naar één munt worden herrekend. Een eenvoudig voorbeeld ter illustratie : op het ogenblik waarop een verrichting wordt afgesloten waarbij een monetaire post in deviezen ontstaat (bijvoorbeeld een aankoop van grondstoffen, waarbij er een schuld in Amerikaanse dollar ontstaat), wordt deze monetaire post (de schuld in dollar) omgerekend naar de munt waarin de jaarrekening wordt uitgedrukt¹⁶ (bijvoorbeeld Euro), opdat de verrichting in de boekhouding ingeschreven zou kunnen worden. Aangezien voor valuta's veelal geen vaste onderlinge wisselkoersen bestaan, zal in de meeste gevallen de koers bij het afsluiten van de rekeningen verschillen van de koers op het ogenblik van het ontstaan van de monetaire posten in deviezen.

¹⁵ Er wordt evenmin ingegaan op de verwerking van de boekhoudkundige staten van in het buitenland gevestigde bijkantoren en centra van werkzaamheden.

¹⁶ Of bij het opstellen van boekhoudkundige synthesestaten.

Stel dat bovenvermelde schuld in dollar bij het afsluiten van het boekjaar nog steeds bestaat en dat de dollar ondertussen gestegen is¹⁷. Als de onderneming bij het afsluiten van het boekjaar haar schuld in dollar opnieuw omrekenet naar Euro, dan zal zij vaststellen dat haar schuld uitgedrukt in Euro, gestegen is. Deze stijging van de schuld die blijkt bij de omrekening naar Euro noemt men een omrekeningsverschil (in casu een negatief omrekeningsverschil of een latent verlies¹⁸).

In deze studie wordt onderzocht welke informatie de op de termijnmarkt genoteerde ondernemingen geven over de door hen gehanteerde omrekeningsmethodes en over de boekhoudkundige verwerking van de verschillen die bij die omrekening kunnen ontstaan.

6.2. De juridische context

Volgende gegevens moeten, krachtens artikel 69, VI. van het koninklijk besluit van 6 maart 1990 op de geconsolideerde jaarrekening van de ondernemingen, worden opgenomen in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening:

“De gehanteerde criteria voor de waardering van de verschillende posten van de geconsolideerde jaarrekening, en inzonderheid:

a) [...]

b) voor de omrekeningsgrondslagen die worden toegepast om in de geconsolideerde jaarrekening bedragen te boeken die in een andere munt zijn of oorspronkelijk waren uitgedrukt, dan de munt waarin de geconsolideerde jaarrekening is gesteld, [...].”

De Belgische boekhoudwetgeving bevat geen gedetailleerde bepalingen in dit verband. De Commissie voor boekhoudkundige normen heeft in haar bulletin nr. 20 van december 1987 hieraan wel een zeer omstandig advies gewijd (aangevuld met een advies in bulletin nr. 26). Voor meer details hieromtrent wordt dan ook naar die adviezen verwezen.

6.3. Welke informatie over de omrekeningsmethodes nemen de bestudeerde vennootschappen op in hun geconsolideerde waarderingsregels ?

6.3.1. Geven de vennootschappen informatie over de koers gehanteerd voor de omrekening van tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in deviezen ?

Er wordt in de eerste plaats onderzocht of de ondernemingen in hun waarderingsregels bij de geconsolideerde jaarrekening toelichting geven bij de omrekening van tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in deviezen. Daarnaast wordt eveneens nagegaan of de ondernemingen uitdrukkelijk vermelden of de omrekening tegen slotkoers gebeurt.

¹⁷ In dit voorbeeld wordt ervan uitgegaan dat de onderneming zich niet heeft ingedekt tegen wisselkoersschommelingen.

¹⁸ Het gaat om een latent verlies omdat de omrekening naar Euro geen effectieve verrichting is. Hierin onderscheidt een omrekening zich van een wisselverrichting, die wel resulteert in een effectieve uitwisseling van valuta en dus een wisselresultaat kan genereren.

Tab. 10: Aantal vennootschappen dat toelichting geeft bij de omrekening per einde boekjaar van tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in deviezen en dat vermeldt dat de omrekening tegen slotkoers gebeurt.

		Totale populatie termijnmarkt		Constante populatie	
		aantal	%	aantal	%
1997	geeft toelichting	44	86%	33	89%
	slotkoers	41	93%	30	91%
1995	geeft toelichting	37	86%	33	89%
	slotkoers	35	95%	31	94%

Uit het onderzoek blijkt (zie tabel 10) dat in 1997 86% (44 vennootschappen) van de 51 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen toelichting gaf bij de omrekening van tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in deviezen. In 1995 ging het om 86% van de 43 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen. Van de vennootschappen die toelichting geven, vermelden 93% (95% in 1995) dat de omrekening tegen slotkoers gebeurt. Dit komt neer op 80% van de in 1997 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen (81% voor 1995).

Bij een vergelijking op basis van constante populatie worden quasi geen wijziging vastgesteld.

6.3.2. Geven de vennootschappen informatie over de verwerking van de positieve omrekeningsverschillen ?

In de tweede plaats wordt onderzocht of de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen vermelden hoe ze de omrekeningsverschillen verwerken.

Tab. 11 : Aantal vennootschappen dat toelichting geeft bij de verwerking van de positieve omrekeningsverschillen en dat vermeldt of ze in resultaat worden genomen of in de overlopende rekeningen geboekt.

		Totale populatie termijnmarkt		Constante populatie	
		aantal	% populatie	aantal	% populatie
1997	geeft toelichting	40	78%	30	81%
			<i>% venn met toelicht.</i>		<i>% venn met toelicht.</i>
	overlopende rekening resultatenrekening	12 26	30% 65%	9 19	30% 63%
1995	geeft toelichting	31	72%	29	78%
			<i>% venn met toelicht.</i>		<i>% venn met toelicht.</i>
	overlopende rekening resultatenrekening	11 17	35% 55%	10 17	34% 59%

Uit tabel 11 blijkt dat in 1997 78% van de 51 op de termijnmarkt opgenomen vennootschappen toelichting gaven bij de verwerking van de omrekeningsverschillen (72% in 1995).

Van de vennootschappen die toelichting gaven, gaven er 95% aan of ze de positieve omrekeningsverschillen (per saldo) via de resultatenrekening of via de overlopende rekeningen verwerkten.

Het is interessant vast te stellen dat de meeste vennootschappen melding maken van het boeken van de positieve omrekeningsverschillen in de resultatenrekening (65% van de vennootschappen die toelichting gaven in 1997 tegenover 55% in 1995), terwijl slechts 30% (35% in 1995) aangeeft dat ze de positieve omrekeningsverschillen in de overlopende rekeningen behoudt.

Dit resultaat is opmerkelijk aangezien de Commissie voor boekhoudkundige normen in haar adviezen stelt dat zij een duidelijke voorkeur handhaaft en een aanbeveling formuleert voor een voorzichtige toepassing van het realisatiebeginsel en dus voor het behoud van het onderscheid tussen wisselresultaten en omrekeningsverschillen. De CBN stelt dan ook dat aan het einde van het boekjaar, voor de toepassing van het voorzichtigheidsbeginsel, de latente verliezen die overeenstemmen met negatieve omrekeningsverschillen ten laste moeten worden genomen terwijl de latente winsten die overeenstemmen met positieve omrekeningsverschillen op de balans moeten worden behouden en niet in resultaat worden genomen¹⁹. De CBN stelt nog dat zij niet wil uitsluiten dat een onderneming bij wijze van norm onmiddellijk alle wisselverschillen in resultaat zou nemen, zonder onderscheid tussen wisselresultaten en omrekeningsverschillen. Zulks is volgens de CBN geoorloofd indien het gaat om een bestendige politiek van de onderneming, waartoe is besloten in het volle besef van de gevolgen daarvan en waarvan de keuze duidelijk wordt verantwoord in de toelichting bij de jaarrekening onder de waarderingsregels.

Bij een vergelijking van 1995 met 1997 bij constante populatie tekenen er zich geen duidelijke tendensen af. Wel is het zo dat er in 1997 toch maar 30 van de 37 vennootschappen die zowel in 1997 als in 1995 op de termijnmarkt genoteerd waren, informatie gaven over de verwerking van de positieve omrekeningsverschillen.

6.3.3. Geven de vennootschappen informatie over de verwerking van de negatieve omrekeningsverschillen ?

Tenslotte wordt onderzocht in hoeverre de vennootschappen informatie geven over de verwerking van de negatieve omrekeningsverschillen en of ze aanduiden dat de negatieve omrekeningsverschillen (per saldo) in resultaat worden genomen.

Tab. 12 : Aantal vennootschappen dat toelichting geeft bij verwerking van de negatieve omrekeningsverschillen en dat vermeldt dat de negatieve omrekeningsverschillen in resultaat genomen worden.					
		Totale populatie termijnmarkt		Constante populatie	
		aantal	% totale populatie	aantal	% constante popul.
1997	geeft toelichting	40	78%	29	78%
	opname in resultaat	39	76%	28	76%
1995	geeft toelichting	31	72%	29	78%
	opname in resultaat	28	65%	27	73%

Zoals blijkt uit tabel 12 gaven in 1997 40 (78%) van de 51 op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen toelichting bij de verwerking van negatieve omrekeningsverschillen. 39 van die 40 vennootschappen vermeldden dat de negatieve omrekeningsverschillen in resultaat werden genomen. In vergelijking met 1995 betekent dit, als men rekening houdt met alle op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen, een merkbare stijging. Bij constante populatie is er daarentegen weinig evolutie.

6.3.4. Besluit

Uit de studie blijkt dat in 1997 86% van de vennootschappen informatie opnamen in de waarderingsregels over de omrekening van tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in

¹⁹ Voor een gedetailleerde uitleg over de verwerking van de omrekeningsverschillen verwijzen we naar de betrokken adviezen van de CBN.

deviezen. Dit percentage daalt tot 78% voor de informatie over de verwerking van omrekeningsverschillen. Over het algemeen kan men dus stellen dat een groot gedeelte van de op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen informatie over deze materie geeft. Voor een aantal vennootschappen dringt een uitbreiding of een verduidelijking van de waarderingsregel terzake zich op.

Aangezien het koninklijk besluit van 6 maart 1990 de opname voorschrijft van de omrekeningsgrondslagen, en werd vastgesteld dat een aantal vennootschappen over deze materie geen informatie heeft opgenomen in hun waarderingsregels, is er toch noodzaak aan een vervollediging van de geconsolideerde waarderingsregels.

oOo

Studie waarderingsregels

Inhoudsopgave

1. CONSOLIDATIEVERSCHILLEN	2
2. UITSLUITING UIT DE CONSOLIDATIEKRING VAN DOCHTERS WAARVAN DE BETEKENIS TE VERWAARLOZEN IS	4
3. MATERIËLE VASTE ACTIVA	5
3.1. Lineair of degressief	5
3.2. Afschrijvingspercentages	6
4. FINANCIËLE VASTE ACTIVA	7
4.1. Verwerking van aanschaffingskosten	7
4.2. Waardering van deelnemingen	8
4.3. Mogelijkheid om tot herwaarderings over te gaan	8
4.4. Afzonderlijke waardering (artikel 18 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976)	9
4.5. Algemene analyse	9
5. De informatie over de belastinglatenties in de geconsolideerde waarderings-regels	10
5.1. De regels inzake belastinglatenties opgenomen in het koninklijk besluit van 6 maart 1990 en de 7de Richtlijn	10
5.2. IAS 12 “Income Taxes” en de overeenstemming met de jaarrekeningsrichtlijnen	11
5.3. Welke informatie over belastinglatenties nemen de bestudeerde ondernemingen op in de geconsolideerde waarderingsregels ?	11
5.3.1. Is er een waarderingsregel met betrekking tot het boeken van belastinglatenties opgenomen ?	11
5.3.2. Vermelden de vennootschappen of ze de resultaatmethode of de balansmethode toepassen ?	12
5.3.3. Vermelden de vennootschappen de tijdschikking waarvoor ze de belastinglatenties berekenen ?	13
5.3.4. Vermelden de vennootschappen welke overdrachtsmethode ze gebruiken ?	14
5.3.5. Geven de vennootschappen informatie over de verwerking van actieve belastinglatenties ?	15
5.4. Besluit i.v.m. belastinglatenties	16
6. De informatie over de omrekeningsmethodes opgenomen in de geconsolideerde waarderingsregels	16
6.1. Inleiding	16
6.2. De juridische context	17
6.3. Welke informatie over de omrekeningsmethodes nemen de bestudeerde vennootschappen op in hun geconsolideerde waarderingsregels ?	17
6.3.1. Geven de vennootschappen informatie over de koers gehanteerd voor de omrekening van tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in deviezen ?	17
6.3.2. Geven de vennootschappen informatie over de verwerking van de positieve omrekeningsverschillen ?	18
6.3.3. Geven de vennootschappen informatie over de verwerking van de negatieve omrekeningsverschillen ?	19
6.3.4. Besluit	19

STEEKPROEF

Referentiegroep van 37 vennootschappen			95	97
1	1	Ackermans-V.H.	x	x
2	2	Barco	x	x
3	3	BBL	x	x
4	4	Bekaert	x	x
5	5	Belcofi	x	x
6	6	CBR	x	x
7	7	CFE	x	x
8	8	CMB	x	x
9	9	Cobepa	x	x
10	10	Cockerill	x	x
11	11	Colruyt	x	x
12	12	Deceuninck	x	x
13	13	Delhaize	x	x
14	14	Electrabel	x	x
15	15	Electrafina	x	x
16	16	Finoutremer	x	x
17	17	Fortis AG	x	x
18	18	Gen. Belg.	x	x
19	19	GBanque	x	x
20	20	GBL	x	x
21	21	Gevaert	x	x
22	22	GIB	x	x
23	23	Glaverbel	x	x
24	24	Immobel	x	x
25	25	KB	x	x
26	26	CNP	x	x
27	27	Petrofina	x	x
28	28	Quick	x	x
29	29	Recticel	x	x
30	30	Royale Belge	x	x
31	31	Sofina	x	x
32	32	Solvay	x	x
33	33	Spector	x	x
34	34	Tessengerlo	x	x
35	35	Tractebel	x	x
36	36	UCB	x	x
37	37	Union Minière	x	x

Vennootschappen die geen deel uitmaken van de referentiegroep

38		Clabecq	x	
39		Desimpel	x	
40		Electrorail	x	
41		Franki	x	
42		Powerfin	x	
43		Sidro	x	
	38	Almanij		x
	39	Brederode		x
	40	Creyf's Interim		x
	41	Dexia		x
	42	D'leteren		x
	43	Distrigaz		x
	44	GIMV		x
	45	Koramic		x
	46	Monceau-Zolder		x
	47	Obourg-financière		x
	48	Sioen Industries		x
	49	Sipef		x
	50	Telinfo		x
	51	Tubize-financière		x

TOTAAL

43

51